

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
“12” sentyabr 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050706 – “Meşəçilik”

Fakültə: “Aqrar və mühəndislik”

Kafedra: “Aqrar elmlər”

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Meşəçilik (Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 31 may 2011-ci il tarixli 923 sayılı əmri ilə qrif verilmişdir 2017-ci ildə yenilənib).

Kodu: İPF-B13

Tədris ili: II (2025-2026)

Semestr: III

Tədris yükü: Cəmi: 270 saat. Auditoriyadan kənar 165 saat. Auditoriya saati 75 (45 saat müh., 30 saat seminar.)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 8

Auditoriya N:

Saat

II.Müəllim haqqında məlumat: m. Əliyev Adıgözəl Rəsul oğlu.

Məsləhət günləri və saati: IV gün 15⁰⁰- 17⁰⁰-dək.

E-mail ünvanı:adiqozel.aliyev54@bk.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küçəsi, 170A

III.Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat:

1. İbrahimov.Z.A. “ Meşə quruluşu ” , “Vektor” nəşrlər evi. Bakı, 2016.
2. İbrahimov Z.A. Meşə əkinləri. Bakı, 2016
3. Şükürov Valeh,Əliyev İqbal, Meşəşünalıq, Gəncə, 2017
4. V.Ş.Quliyev, M.Ə.Bayramov, V.K.Şükürov, İ.Ə.Əliyev, Meşəçilik, Gəncə, 2013

Əlavə ədəbiyyat:

2. Анучин Н.П. « Лесоустройство» «Экология». М. 1991.

3. Моисеев Н.А. «Лесоустройство», Лес.пр. М. 1983.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədrisi vacib eyil.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Meşəçilik fənninin məqsədi tələbələrə meşə sərvətlərindən tam və səmərəli istifadə etmək üçün onların məhsuldarlığını və faydalı funksiyaları artırmağı və qoruyub saxlamağı öyrətməkdir.Tədrisin vəzifəsi meşələrin bərpası, yetişdirilməsi, qırılması və s. məsələlərin təyin olunması və həyata keçirilməsi ilə bağlı tələbələrə meşələrin təbiətinə xas olan qanunauyğunluqlar barədə bilik verməkdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrəin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində , 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviuma görə. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilə bilər.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal – tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal – tələbə keçirilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzusunun mətnini tam açə bilir;
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal – tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir;
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmamazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1 – 2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal – suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17 – dən az olmamalıdır. əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91 – 100	əla	A
2.	81 – 90	çox yaxşı	B
3.	71 – 80	yaxşı	C
4.	61 – 70	kafi	D
5.	51 – 60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri – kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda onun haqqında əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 60 saat, seminar 60 saat. Cəmi: 120 saat.

№	Mühazirə	Mühazirə
---	----------	----------

1	Mövzu 1:Meşəçilik elminin mahiyyəti, məqsədi və vəzifələri. Plan: 1. Meşəşünaslıq elminin mahiyyəti 2. Q.F. Morozovun meşə təlimi barədə	2
2	Mövzu 2: Meşə istifadə və bərpa olunan orqanizm kimi Plan: 1. Meşə istifadə və bərpa olunan orqanizm kimi 2. Ağaclıq və meşənin fərqli cəhətləri 3. Meşənin tərifli	2
3	Mövzu 3: Meşənin morfologiyası Plan: 1. Meşə elm obyektı kimi 2. Ağaclıq, yeniyetmə, cürcərti, boyqovucu cinslər, meşə döşənəyi, canlı torpaqüstü örtük, yaruslar və onların mahiyyəti 3. Ağaclığın mənşəyi, tərkibi, forması, yaşı, baş və üstünlük təşkil edən cinslər, doluluq, sıxlıq, orta diametr, orta hündürlük, oduncaq ehtiyatı, əmtəəlik sinfi, bonitet, meşənin tipi	2
4	Mövzu 4: Meşənin biologiyası Plan: 1.Meşə biosenozun tərkib hissəsi kimi 2.Meşə fitosenozları, onların quruluşu 3. Biosenozun ərazi strukturu	2
5	Mövzu 5: Ağac və kol cinslərinin fitosenozun tərkibində qarşılıqlı əlaqəsi və təsiri Plan: 1. Biosenozda orqanizmin əlaqələri 2. Meşədə ağacların diferensasiyası 3. Meşə tipləri 4. Yaş mərhələsi, yaş dövrü, boyatma və inkişaf. O.Kvafta və V.Q.Nesterova görə ağacların təsnifatı	2
6	Mövzu 6: Ağacların toxumvermə qabiliyyəti və onun dəyişkənliyi Plan: 1. Ağacların toxumvermə qabiliyyəti və onun dəyişkənliyi 2.Meşə əmələgətirən tez və gec böyüyən cinslər 3.Yekcins və qarışıq meşələr	2
7	Mövzu 7: Meşənin coğrafiyası Plan: 1.Meşələr coğrafi və tarixi amil kimi 2.Planetdə meşələrin yayılması və dünya meşələri	2
	Mövzu 8: Üfüqi zolaqlı və şaquli qurşaqlar Plan:	

8	1. Üfüqi zolaqlı və şaquli qurşaqlar. 2. Meşənin aşağı, orta, yuxarı dağ-meşə qurşaqları.	2
9	Mövzu 9: Azərbaycan meşələri: tuqay, arid, düzən və dağ meşələri Plan: 1. Azərbaycanın Tuqay meşələri 2. Azərbaycanın Arid meşələri 3. Azərbaycanın Düzən meşələri 4. Azərbaycanın Dağ meşələri	2
10	Mövzu 10: Meşələrin məhsuldarlığı, meşəçilik xüsusiyyətləri və təsərrüfat əhəmiyyəti Plan: 1 Meşələrin məhsuldarlığı. 2. Meşələrin meşəçilik xüsusiyyətləri 3. Meşələrin təsərrüfat əhəmiyyəti.	2
11	Mövzu 11: Meşənin ekologiyası Plan: 1. Meşə və işıq 2. Meşə və istilik	2
12	Mövzu 12: Meşə və külək-meşə və hava Plan: 1. Meşə və külək. 2. Külək keçirməyən sıx meşə zolaqlığı 3. Külək keçirən meşə zolaqlığı 4. Meşə və hava 5. Azot 6. Oksigen 7. Sənaye qazı və tüstüsünün meşəyə təsiri	2
13	Mövzu 13: Meşə və rütubət Plan: 1. Meşə və rütubət 2. Yağıntıların meşələrin yayılmasına təsiri 3. Bərk yağıntılar 4. Bitkilərin quraqlığa davamlılığı və rütubətə tələbkarlığı	2
14	Mövzu 14: Meşə və torpaq Plan: 1. Torpağa tələbkarlığa görə ağac bitkilərinin qruplara bölünməsi 2. Ağaclarda kök sisteminin təsnifatı. 3. Torpaq əmələgətirmə prosesində dağ süxurlarının rolu 4. Meşəbitmə şəraitində torpaqların kateqoriyalara bölünməsi	2
15	Mövzu 15. Biosenologiya Plan: 1. Biosenoz və biogeosenoz 2. Meşənin rolu, mahiyyəti və istifadəsi	2

16	Mövzu 16.Meşələrin qoruyucu funksiyaları, qoruyucu meşələrin kateqoriyaları. Mühafizə və suqoruyucu roluna görə meşələrin təsnifatı Plan: 1. Meşələrin qoruyucu funksiyalara görə qruplara ayrılması 2. Suqoruyucu, mühafizəedici meşələr. 3. Meşə və radioaktivlik	2
17	Mövzu 17.Meşəbitmə təsnifatı. Meşə tipologiyası. Plan: 1. Meşəbitmə şəraitinin əksi baxımından 2. Meşəbitmə şəraiti tipi P.S.Poqrebnyakın edafik şkalası.	2
18	Mövzu 18. Q.F.Morozovun meşə tipologiyası Plan: 1.Meşəçilikdə elmi tipologiyanın yayılması və formalaşması 2. V.N.Sukaçovu koordinat sistemi. 3. Polşa meşə tipləri 4. Bolqarıstan meşə tipləri	2
19	Mövzu 19. Azərbaycan Respublikasının meşə tipləri Plan: 1. Azərbaycan florasının tədqiqində meşə tiplərinin öyrənilməsi 2.Azərbaycanda meşə tiplərinin fitosenotik tədqiqi. 3. Dağ yamaclarında fıstıq meşə tipləri 4. Vələsin törəmə tipləri 5. Tuqay meşələri 6. Azərbaycan meşələri	2
20	Mövzu 20.Meşə tipologiyasının elmi praktik əhəmiyyəti 1. A-qeyri-münbit (Bor) torpaqlarda bitən meşələr 2. B-az münbit (Subor) torpaqlarda bitən meşələr 3. C-nisbətən münbit (Suqrud) torpaqlarda bitən meşələr 4. D-münbit (Qrud) torpaqlarda bitən meşələr	2
21	Mövzu Mövzu 21. Cins dəyişmələrinin təsərrüfat əhəmiyyəti və tənzimlənməsi Plan: 1. Meşədə cins dəyişmələrinin təsərrüfat əhəmiyyəti 2. Meşədə cins dəyişmələrinin tənzimlənməsi	2
22	Mövzu 22.Meşədə cins dəyişmələri Plan: 1. Yerli və törəmə meşələr 2. Meşədə cins dəyişmələrinin səbəbləri. 3. Torpaq və iqlim şəraitindən asılı olaraq palıd	2

	meşələrinin cins dəyişmələri 4. Digər meşələrinin cins dəyişmələri	
23	Mövzu 23. Meşə yanğınları və onlarla mübarizə tədbirləri Plan: 1.Meşə yanğınlarının əmələ gəlmə səbəbləri və onların növləri 2.Meşənin yanğınlardan qorunması 3.Meşələri yanğından söndürmək üsulları	1
	Cəmi:	45

Laboratoriya – praktiki məşğələlər

No	Laboratoriya işlərinin mövzuları.	Lab. saat	
1	2	3	4
1.	Mövzu 1: Q.F. Morozovun meşə təlimi barədə.	2	
2.	Mövzu 2: Ağacılıq və meşənin fərqli cəhətləri.	2	
3.	Mövzu 3: Meşədə ağacların diferensasiyası.	2	
4.	Mövzu 4: Ağacların toxumvermə qabiliyyəti və onun dəyişkənliyi.	2	
5.	Mövzu 5: Meşənin aşağı, orta, yuxarı dağ-meşə qurşaqları.	2	
6.	Mövzu 6: Azərbaycanın Tuqay meşələri.	2	
7.	Mövzu 7: Meşələrin məhsuldarlığı.	2	
8.	Mövzu 8: Meşə və külək.	2	
9.	Mövzu 9: Ağaclarda kök sisteminin təsnifatı.	2	
10.	Mövzu 10: Suqoruyucu, mühafizəedici meşələr.	2	
11.	Mövzu 11: Meşəbitmə şəraiti tipi P.S.Poqrebnyakın edafik şkalası.	2	
12.	Mövzu 12: V.N.Sukaçovu koordinat sistemi.	2	
13.	Mövzu 13: Azərbaycanda meşə tiplərinin fitosenotik tədqiqi.	2	
14.	Mövzu 14: Meşədə cins dəyişmələrinin təsərrüfat əhəmiyyəti.	2	
15.	Mövzu 15: Meşədə cins dəyişmələrinin səbəbləri.	2	
	Cəmi:	30 s.	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Tələbə aşağıdakıları bilməli və bacarmalıdır:

- Meşə təsərrüfatı orqanları qarşısında duran vəzifələri və aktual problemləri;
- Meşə təsərrüfatının təbii – coğrafi və iqtisadi – ekoloji əsaslarla fəaliyyət göstərməsini;
- Meşələrdən tükəndirmədən arasıkəsilməyən daimi istifadənin təşkili prinsiplərini;
- Əsas təsərrüfat və meşəçilik tədbirləri, meşəbərpa və meşəyetişdirmə, meşədə xidməti qırıntıları, meşələrin yanğından mühafizəsi və qorunmasına dair və s. üzrə layihə tərtib etməyi və onun həyata keçirməyi.

XII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

- Həyata keçirilən tədbirlər üzrə hesablama – texnoloji materiallar tərtib etməyi;
- Meşələrdən səmərəli istifadənin təşkilinin və onların çox sahəli faydalı

funksiyalarının qorunub saxlanılmasını təmin edən meşə quruluşu nailiyyətlərini və müasir metodlarını.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollektiv sualları:

I kollektiv sualları:

1. Meşəşünaslıq elminin mahiyyəti
2. Meşə istifadə və bərpa olunan orqanizm kimi
3. Ağaclıq və meşənin fərqli cəhətləri
4. Meşə elm obyektı kimi
5. Ağaclıq, yeniyetmə, cücərti, meşəaltı, boyqovucu cinslər.
6. Ağaclığın mənşəyi, tərkibi, forması, yaşı, baş və üstünlük təşkil edən cinslər.
7. Meşə biogeosenozun tərkib hissəsi kimi
8. Meşədə ağacların differensiasiyası
9. Yaş mərhələsi, yaş dövrü, boyatma və inkişaf
10. Ağacların toxumvermə qabiliyyəti və onun dəyişkənliyi
11. Meşə əmələgətirən tez və gec böyüyən cinslər
12. Yekcins və qarışıq meşələr
13. Meşələr coğrafi və tarixi amil kimi
14. Planetdə meşələrin yayılması və dünya meşələri
15. Üfüqi zonallıq və şaquli qurşaqlar

II kollektiv sualları:

1. Meşələrin aşağı, orta və yuxarı dağ-meşə qurşaqları
2. Azərbaycanın Tuqay meşələri
3. Azərbaycanın Arid meşələri
4. Azərbaycanın Düzən meşələri
5. Azərbaycanın Dağ meşələri
6. Meşələrin məhsuldarlığı
7. Meşələrin meşəçilik xüsusiyyətləri
8. Meşələrin təsərrüfat əhəmiyyəti
9. Meşə və işıq
10. Meşə və istilik
11. Meşə və külək
12. Meşə və hava
13. Sənaye qazı və tüstüsünün meşəyə təsiri
14. Meşə və rütubət
15. Yağıntılarda meşələrin yayılmasına təsiri

XV. Fənn üzrə imtahan sualları:

I Blok:

1. Meşəşünaslıq elminin mahiyyəti
2. Meşə istifadə və bərpa olunan orqanizm kimi
3. Ağaclıq və meşənin fərqli cəhətləri
4. Meşə elm obyektı kimi
5. Ağaclıq, yeniyetmə, cücərti, meşəaltı, boyqovucu cinslər.
6. Ağaclığın mənşəyi, tərkibi, forması, yaşı, baş və üstünlük təşkil edən cinslər.
7. Meşə biogeosenozun tərkib hissəsi kimi

8. Meşədə ağacların differensasiyası
9. Yaş mərhələsi, yaş dövrü, boyatma və inkişaf

II Blok:

10. Ağacların toxumvermə qabiliyyəti və onun dəyişkənliyi
11. Meşə əmələgətirən tez və gec böyüyən cinslər
12. Yekcins və qarışıq meşələr
13. Meşələr coğrafi və tarixi amil kimi
14. Planetdə meşələrin yayılması və dünya meşələri
15. Üfüqi zonallıq və şaquli qurşaqlar
16. Meşələrin aşağı, orta və yuxarı dağ-meşə qurşaqları
17. Azərbaycanın Tuqay meşələri
18. Azərbaycanın Arid meşələri

III Blok:

19. Azərbaycanın Düzən meşələri
20. Azərbaycanın Dağ meşələri
21. Meşələrin məhsuldarlığı
22. Meşələrin meşəçilik xüsusiyyətləri
23. Meşələrin təsərrüfat əhəmiyyəti
24. Meşə və işıq
25. Meşə və istilik
26. Meşə və külək
27. Meşə və hava

IV Blok:

28. Sənaye qazı və tüstüsünün meşəyə təsiri
29. Meşə və rütubət
30. Yağintıların meşələrin yayılmasına təsiri
31. Torpağa tələbkarlığa görə ağac bitkilərinin qruplara bölünməsi
32. Meşənin rolu, mahiyyəti və istifadəsi
33. Meşələrin qoruyucu funksiyalara görə qruplara ayrılması
34. Suqoruyucu, mühafizəedici meşələr
35. Meşəbitmə şəraiti tipi P.S.Poqrebnyakın edafik şkalası
36. Dağ yamaclarında fıstıq meşə tipləri

V Blok:

37. Azərbaycan meşələri
38. A- qeyri-münbit (Bor) torpaqlarda bitən meşələr
39. B-azmünbit (Subor) torpaqlarda bitən meşələr
40. C-nisbətən münbit (Suqrud) torpaqlarda bitən meşələr
41. D- münbit (Qrud) torpaqlarda bitən meşələr
42. Meşədə cins dəyişmələrinin səbəbləri
43. Meşədə cins dəyişmələrinin təsərrüfat əhəmiyyəti
44. Meşə yanğınlarının əmələ gəlmə səbəbləri və onların növləri
45. Meşələrin yanğınlardan qorunması

“Meşəçilik” fənninin sillabusu – **050706** “Meşəçilik” ixtisasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus “Aqrar elmlər” kafedrasının “12” sentyabr 2025–ci il tarixli (01 sayılı prot.) iclasında təsdiq olunmuşdur.

Fənn müəllimi:

A.R.Əliyev

Kafedra müdiri:

dos. İ.C.Kərimov